

მთავარ კომიტეტის ოფისი

№ 589 პარასკევი, ოქტომბრის 5 1923 წ.

ყოველდღიური გაზეთი

ფასი 250,000

გაზეთი „საქართველო“ ღირს

თვეში 5.000.000 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან 250,000 მან.

რედაქცია და კანტორა: ტფილისი, ხახხაძის ქუჩა, № 6

ტელეფონი 10-84.

განცხადების ფასი:

1 გვ. 20 კაპ. ჩერვონ. ნონაჩეული

4 „ 15 „ პარიზული

სამხლ. რედაქცია

1 გვ. 15 „ ჩერვონ.

4 „ 18 „

ბეჭდვითი სიტყვის ექსპედიცია

ამით ახსნაღებს საყოველთაო სასურველად რომ მოსაოპის შურნა... გაზეთებზე

ოქტომბრის თვის გრძელდება.

ხელის მოწერა მიიღება ყოველ დღე ექსპედიციის კანტორაში, რუსთაველის პროსპექტი № 26 დილის 9 საათიდან დღის პირველ საათამდე.

ექსპედიციის გამგე ჩეჩელაშვილი.

ვიზის, ოქტომბრის 7-ს

განათლების მუშაკთა სახლი

ქობულანის ქ. № 3,

დილის სრულ 11 საათზე შესვლა

ბეჭდვითი საქმის მუშაკთა საერთო კრება

დღის წეს-რიგი: 1) სექციის ბიუროს ინფორმაცია თავის მოღვაწეობის შესახებ; 2) კულტკომის არჩევნები ბეჭდვითი საქმის მუშაკთა მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად; 3) მიმდინარე საქმეები.

ამოცხადება ევალემა ყველა წევრებს პროფესიული ინტერესების დასაცავად.

კავშირის პასუხისმგებელი მდივანი, სარგ. განყ. გამგე: მეძვარიაშვილი.

პასუხისმგებელი მდივანი ბ. საქმის მუშ. სექციის: გიულუშინი.

2-1

რევოლუციის ჩაბრუნება

მკითხველისათვის ცნობილია, რომ უკანასკნელ წლებში ბულგარეთის მუშები და გლეხები აქტიურად გამოვიდნენ...

აჯანყებულების მიერ დაკავებული იყო მთელი რიგი ქალაქებისა, სადაც საბჭოთა ხელისუფლება იყო გამოცხადებული.

მოთმინებიდან გამოსულ მშრომელი ხალხი მდგრად ებრძოდა თავის მტარვალებს და კიდევ გამარჯვებით სრულდებოდა მათი პირველი ნაბიჯები.

როგორც დეპუტები გადმოგვცემს დღეს უკვე რევოლუციონური მოძრაობა ჩაქრეს, მუშათა გამოსვლებს უწყესი ლიკვიდაცია.

ამ ძალებში, რომლებშიც შესძლეს რევოლუციონური მოძრაობის დამარცხება მოსჩანს ვრანგელი, ინგლისის და საფრანგეთის ხელის დახმარება, ბულგარეთის მთ. ვრანგის აგენტები და ბულგარეთის სოც.-დემოკრატია.

ამ რიგად, ყველა ამ ძალების შეერთებამ შექმნა პირობა აჯანყებულ მშრომელი ხალხის დამარცხებისა.

მენშევიკური ჯალათური როლი გამოაშკარავდა.

ისტორიული დოკუმენტები

1. საკითხის დასმა.

უკანასკნელ ხანებში ქართული საზოგადოებრივი აზრი ერთ მეტად სინტერესო კითხვის ახსნა-გარკვევას შეუდგა. საკითხი შეეხება ფედერალისტთა პარტიის თეორიისა და პრაქტიკის გადმოცემას რევოლუციის სასამართლოს წინაშე. საქართველოს მშრომელთა კლასში ეგ „პროცესი“ იწვევს უდიდეს ინტერესს. არც შეიძლება წინააღმდეგე გამხდარიყო. ისტორიულად ფედერალისტთა პარტია ცნობილია, როგორც ეროვნული პოლიტიკური მიმართულება მის უახლოეს პრაქტიკულ ამოცანას საქართველოს ნაციონალ ტვივლების განსჯისა წარმოადგენდა. ამავე დროს პარტიას წარმოადგენდა მისი მისი განსახორციელებელი გზები და საშუალებანი. თეორიულად პარტია სათანადო ანგარიშს უწყევდა ქართველი ხალხის კლასიურ ინტერესებსაც. მას სწამდა საქართველოს არა მარტო პოლიტიკური განახლება, არამედ ქართველი მუშების ეკონომიური ჩაგრა-მონობისგან განთავისუფლება. სოციალიზმი და ფედერალიზმი-ის ფორმულა, რომელიც გამოხატავდა პარტიის არსებობის აზრს, მიზანს, შინაარსს, მთელ სოციალ-პოლიტიკურ ფილოსოფიას. ფედერალისტური ლიტერატურაში პოპულარული იყო ის შეხედულება, რომ პარტიას უჭირავს ორი, ან უკეთრომ ესტეპა-ერთი დროშა ორი ლოზუნგის წარწერით: თავისუფლება ეროვნული და თავისუფლება ეკონომიური. ასეთი იყო მოკლედ პარტიის ფიზიონომია, გამართლდა პარტიამ მონიშნული მიზნები? მოქმედებდნენ ფედერალისტები წამოყენებულ თეორიულ გეგმების საფუძველზე? როგორი იყო მათი მოღვაწეობის შედეგები პრაქტიკულ სფეროში? ამ კითხვებზე პასუხს თავისთავად აქვს უდიდესი ინტერესის გამომწვევი ბუნება. ვითარების სწორი, ფორტო-გრაფიული, მიუდგომელი სურათის გადაშლა საქართველო რევოლუციონური მოძრაობის მემბრანისათ-

და აქაც ყველაზედ მკაფიოდ, გარკვევით და ცხადია.

სოც.-დემოკრატია ვრანგელთან ერთად ამხედრდა მუშების და გლეხების წინააღმდეგ კიდევ ჩაქრო მათი აჯანყება. ისტორიის ფურცლებზე, ერთი ეპიზოდი კიდევ აღიბეჭდება მე-2 ინტერნაციონალის მოღვაწეობიდან.

თუ რაოდენათ დაეცა, გაიხრწნა და ჩაეფლო ბულგარეთის სამხაზურში სოციალ-დემოკრატია, ამის ნათლად ასურათებს ბულგარეთის მუშათა სისხლით შეღებილი ბულგარეთის სოციალ-დემოკრატის ხელები.

ამიტომ უპირველესი ნაბიჯი მუშათა კლასისა უნდა იყოს მიმართული საერთაშორისო მენშევიკების დამარცხებისაკენ.

საერთაშორისო მენშევიკი არის მტკიცე ყავარჯენი ბურჟუაზიული ძალის, იგი აჩერებს ანელებს მუშათა გამოსვლებს.

ცხადია ის ვერ შეაჩერებს ისტორიას, მაგრამ ხელს უშლის მასიურ გამოსვლებს, აფერხებს მუშათა მოძრაობას, ქმნის ხელსაყრელ პირობებს რევოლუციის განსჯისათვის.

ბულგარეთის მაგალითი და სოც.-დემოკრატის როლი კარგად უნდა დაიხსომოს ქართველმა მუშებმა.

ვის. ალბათ, ერთ დროს ეგ მიზანი კიდევაც იქნება სისრულეში მოყვანილი. ამ უამად საკითხის ამ მიმართულებით გაშუქება არ შედის ჩვენი წერილის გეგმაში. ცნობისმოყვარეობის წყურვილის ნოსაკლავად უნდა აღვნიშნოთ ამ თავითვე კატეგორიულად ფედერალისტთა პარტიამ ვერ შესძლო ორივე დროშის თანაბარის ყურადღებით, თანაბარის იმპატივით ხელში მომარჯვება. მთელი თავისი პოლიტიკური არსებობის განმავლობაში პარტია ამყავდა აფერხებდა ეროვნულ თავისუფლების, ნაციონალ დროშას, ხოლო ბრძოლას მასის ქვედა ფენების სოციალ-ეკონომიური ჩაგრა-მონობის მოსპობისათვის ეჭირა პოლიტიკურ-სოციალური უკანა ადგილი. მოკლედ, მშრომელი ხალხის ეროვნული ინტერესები პრაქტიკულ შემოქმედებაში პარტიამ მაღლა დააყენა ეკონომიური, კლასიური ინტერესებზე. ამის ილიუსტრაციაა, დასურათება პარტიის ოცდახუთი წლის ისტორია.

ამ უამად ჩვენ გვანტერესებს ქართველი მუშისა და გლეხის გულსწყურის მიპყრობა არა ფედერალისტთა პარტიისადმი საზოგადოდ, არამედ პარტიის მარცხნა ფრთის, მემარცხენე ს.-ფედერალისტებისადმი-ქერძოდ. არაა მიზნიდგელი ისტორიის ტბაში ჩაბრუნებული პოლიტიკურ ფაქტების წარსულის ქება. რევოლუციონური ბრძოლის ქარბუქში არ გვცალიან არქეოლოგიურ კითხვების კვლევა ძიებით. ჩვენ არ გვაქვს საქმე მკვდარ, უსიცოცხლო, პასიურ პოლიტიკურ ექსემპლარებთან. საქართველო კოცხალ, მოქმედ, აქტიურად მებრძოლ პოლიტიკური ჯგუფების წარსულის შეფასება, აწონ-დაწონვა, მათი მუშაობის ყოველ მხრივ განჭვრეტა.

სრულიად საქართველოს ყოფილ მენშევიკების ყრილობაზე ჩამოყალიბდა საკითხის ამ ნიადაგზე დასმის საჭიროება. ყოფილი მენშევიკები, რომლებიც ქვასა და გუნდას აყრიდნენ სოციალ-დემოკრატულ

დღიური

- გერმანიის კაბინეტში მოხალოდნელია მნიშვნელოვანი ცვლილება
- ბავარიის ტახტზედ ასახლებენ გერმანიის ყოფილ კრონ პრინცს და ბავარიის პრინცს რუპრეხტს.
- საფრანგეთში დაშალა გერმანიის მწვანე პოლიცია დიუსელდორფში.
- ჩინეთის ჯარსა და უცხოელ სამხედრო გემებს შორის მდ ანგტოეს რაიონში მოხდა შეტაკება
- ესპანეთში გაუქმდა, მუნიციპალიტეტები
- ბოლგარეთის რევოლუცია დაამარცხა ლალატმა
- ბოლგარეთში გამეფდა საშინელი ტერორი.
- გერმანიის ამბები მეტად აღელვებენ ინგლისის საზოგადოებრივ აზრს.
- გერმანია წინადადებას აძლევს საფრანგეთს დაიწყონ მოლაპარაკება რურში მუშაობის აღდგენის შესახებ
- ხმები, რომ ბავარიის პრემიერად კნილინგის მაგიერ ინიშნება კარი
- შტრეზემანის კაბინეტი მდგომარეობა უარესდება.
- სახალხო მეურნეობის მინისტრი რაუმერი დემონსტრაციულად გადადგა.
- გადადგა აგრედვე სასურსათო საქმეების მინისტრი ლიუტერი და შტრეზემანი
- შტრეზემანმა მიიღო რაუმერისა და ლიუტერის გადადგომა.
- ბერლინის ბირჟის ცნობით შტრეზემანი გადადგა.

პარტიის წარსულს, შეეცადნენ ანალოგიურად მოქცეულიყვნენ ფედერალისტთა პარტიის, განსაკუთრებით-მემარცხენე ფედერალისტების მიმართ. ჩვენ მოგვანათლეს სხვა და სხვა ჯურისა და რანგის ნაციონალისტებათ. აშკარაა, ეს ასეც უნდა მომხდარიყო. სახელმწიფო თეატრის დარბაზში თავმოყრილი იყვნენ მენშევიკების კაობში აღზრდილი, მენშევიკური ბაცილებით გაყენებული, სოც.-დემ. ტრადიციისთან შეზრდილ-შესისხლხორციელებული ყოფილი მენშევიკები, რომლებიც გამეცხეებულად იბრძოდნენ არა მარტო ფედერალისტთა პარტიის, 1921 წლიდან კი-მემარცხენე ფედერალისტების წინააღმდეგ, არამედ ყველა რევოლუციონური და სოციალისტური მიმართულებათა წინააღმდეგ. ამიტომ ჩვენთვის სასებებით გასაგებია და მარტივი მენშევიკების, თუ გნებავთ-ყოფილ მენშევიკების-პოზიცია, მათი ადამი, ჩვეულება, ფსიხიკა.

მაგრამ სულ სხვა სახეს ლებულმოს ვითარების საერთო მოხაზულობა, როდესაც საკითხი სდგება კომუნისტურ წრეების წინაშე, ამ შემთხვევაში, უეჭველია, მოსალოდნელია სერიოზული კრიტიკა, ობიექტიური ძიება, მოკლებული დაბალ ლირების მიდრეკილებას, სუბიექტიურ საფუძვლებს. ის ყალბი შეხედულება, რომლითაც ხასიათდება მენშევიკი, არ ეპატიება კომუნისტს: პირველი ეგონისტური უტილიტარისტული, რადიკალ რევოლუციონერების მემარცხენე სოციალისტებისადმი შურით და ღვარძლით აღსავსე „ფენომენია“, ხოლო მეორე-უკანასკნელის ტიპის სრული უარყოფა, უუგადება, იზოლიაცია. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მენშევიკურსა და კომუნისტურ პარტიებს შორის განსხვავებაა არა მარტო პოლიტიკური ღირებულების, სოციალ-ეკონომიური განთავისუფლებისათვის ბრძოლი საშუალება-იარაღების მონიშვნებაში, არამედ ფსიქოლოგიურ ხასიათსაც. მენშევიკები აღიზარდნენ წვილ-ბურჟუაზიულ აჯანში, ბოლშევიკები-პროლეტარულ-სოციალისტურ გარემოში. პირველთა განიერად შემოქმედების აპარტი ვერ ანელებს „სოციალისტურ ბოროტმოქმედებას“, იგი ვერ ეგუება აქტიურ-რევოლუციონურ ბრძოლის პრაქტიკას.

სახელმწიფო დრამის თეატრიდან პოლემიკა ჩვენს შესახებ გადატანილ იქნა ქართულ პრესაში. კომპარტიის ლენინოვანი „კომუნისტი“ და ჩვენი პარტიის გაზეთი „ტრიბუნა“ შეეკამათა ერთმანეთს. „კომუნისტი“ დაიბეჭდა მთელი რიგი საბრალდებლო წერილების. ამხ. თელა დლონტის ფელეტონებმა საქმაო სიდიდით გაფართო განთიადის თანხლებით ბურჟუსი. კლავ გაისმა პასუხი „კომუნისტი“-დან. ცხადია, სერიოზული თემა არ იძლევა პოლემიკის „შუაგაზზე“ შეწყვეტის საშუალებას.

წარმოებულ კამათში გარკვეულად მოსჩანს საკითხის მიზანშეუწონელ ნიადაგზე დაყენება. „კომუნისტი“ სცილობს ძველების ცოდვებს „ახლე-

ბის“ კისრზე მოუყაროს თავი. ფედერალისტთა ძველი პარტიის უხამსი, შიგა და შიგ რეპუტაციონური“ მოღვაწეობის პრაქტიკული შედეგები უმეკლად მძიმე ლოდია, მემარჯვენური ფსიხიკის მატარებელ არსებულ და არა არსებულ“ ფედერალისტების საფლავზე წაგორებული. მაგრამ ამ ხერხით, ამ მოტივით განა შესაძლებელია დანაშაულის სკამზე ჩვენი წამოსკუბვა? ვაცხადებთ გადაჭრით: ძველი პარტიის აპოლოგია არ წარმოადგენს ჩვენს მიზანს. ჩვენსა და მემარჯვენებს შორის ისეთი განსხვავებაა, როგორცაა მენშევიკისა და ბოლშევიკებს შორის. ბოლშევიკები წინეთ მენშევიკებთან მუშაობდნენ სოც.-დემოკრატულ შთლიან პარტიაში. 1903 წლამდე „ძმებს“ შუა არ იყო სადაო საკითხები გარკვეულ ფორმაში ჩამოსხმული. ხოლო პრაქტიკულად, ოფიციალად თანამედროვე რევოლუციამდე ერთი პარტიის ეგ ორი ნაკადი არ იყო ერთმანეთისაგან სასებებით გამოჯნული. მაგრამ აქედან განა შეიძლება ისეთ სილოგიზმის მიღება, რომლის დასკვნა სოც.-დემოკრატის ცოდვებს ბოლშევიკების ცოდვებზე გამოაცხადებს? რა თქმა უნდა არა. ჩვენ ყოველთვის ჭარბვით წითელს ყვითელისაგან. არ მოგვდის აზრად სოც.-დემოკრატული პარტიის ბოლშევიკური ფორმით გასაღება. ასე იმიტომ, რომ, მაგ, ჩვენში, საქართველოში, სოც.-დემოკრატულ პარტიაში გადამჭრელ როლს მენშევიკური ნაწილი თამაშობდა, მენშევიკები წარმოადგენდნ სერიოზულ ძალას და პასუხისმგებელ ფრთას სოც. დემ. მოღვაწეობის გამო.

სწორედ ანალოგიური მოვლენის წინაშე ვსდგევართ საქ. ფედერალისტთა პარტიის შესახებ კითხვის დაყენებით.

მემარტების აღნუსხვის საჭიროება სამართლიანად გადაჭრით მოითხოვს საკითხის სწორ სიბრტყეზე დაყენებას და საპოლემიკო საგნის გაშუქებას ზედმეტ ბალასტისაგან. მაშასადამე, ჩვენი ძირითადი მიზანი უნდა ამოიწურებოდეს არა იმით, თუ რას წარმოადგენდა ძველი პარტია ს. ფედერალისტების, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ იმის შემეცნებით, თუ რა იყო პრაქტიკა და თეორია პარტიის რევოლუციონური ნაწილის-მემარცხენე ფედერალისტების. როგორ ატმოსფეროში მუშაობდნენ, სწერდნენ, ლაპარაკობდნენ თანამედროვე მემარცხენეთა პარტიის ლიდერები წინედ, საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე საქართველოში, რას ჩასჩინებდნენ ისინი ქართველ მუშას და გლეხს რუსეთის ოქტომბრის რევოლუციის შესახებ, როგორ იბრძოდნენ საერთაშორისო კომუნისტურ რევოლუციის იდეის პოპულიარიზაციისთვის საქართველოს მშრომელთა წრეებში და სხ. საკითხის ამ მიმართულებით განმარტება-გაშუქებას მოითხოვს დღევანდელი მომენტი, მშრომელი მასის აზრი, ჩვენი ინტერესიც.

გ. მუშიშვილი.

რადიკალური-ლენინური

„ზაკროსტას“ ცნობები 4 ნოემბრიდან. გერმანიის ამბები.

„დეილი მეილის“ თავის კორესპონდენტი აცნობებს ბერლინიდან, რომ 2 ოქტომბერს გერმანიის პარტიათა ლიდერებს თათბირი ჰქონდათ შექმნილ მდგომარეობის შესახებ და ალბად ახლო მომავალში კაბინეტში მოხდება მნიშვნელოვანი ცვლილება

ფიქრობენ, რომ კაბინეტში შევლენ ნაციონალისტები, ხოლო ამის გამოისობით სოც.-დემოკრატები გამოვლენ მთავრობის შემადგენლობიდან. გერმანიიდან ლონდონში მისულ ცნობებით, ბავარიის მონარქისტთა შორის უთანხმოება ბავარიის ტახტზედ ასაყვან კანდიდატთა გარშემო. ნაწილი უჭერს მხარს გერმანიის ყოფილ კრონ-პრინცს, ნაწილი კი ბავარიის პრინცს რუპრეხტს.

საფრანგეთის საოკუპაციო მთავრობამ დიუ-სელდორფში დაშალა გერმანიის მწვენი პოლიცია, რომელიც სრულად აუტყდა სეპარატისტთა დემონსტრაციას.

ბოხებისა და გოლენკინების რკინის გზელთა კავშირის მოლაპარაკება საოკუპაციო მთავრობასთან, მუშაობის განახლების შესახებ შესწყდა.

ინგლისელ დიპლომატთა აზრით, ბავარიის მოძრაობა მიმართულია ბავარიის მონარქიის აღდგენისაკენ. ბავარიის მონარქისტთა მიზანია— ბავარიამ დაიჭიროს პრუსიის ადგილი და დაარსდეს ახალი გერმანიის იმპერია ძველ გერმანიის ვიტელების მეთაურობით.

ინგლისელთა აზრით, გერმანიის მთავრობა შინაური მდგომარეობის გამოსასწორებას ფიქრობს მემარჯვენეთან შეთანხმებით, რადგანაც ისინი კარგად შეიარაღებული და დარწმუნებული არიან და კარგი მოკავშირეები იქნებიან.

ინგლისში კმაყოფილი არიან საფრანგეთის პოზიციის შეცვლით გერმანიის სეპარატისტების მიმართ. პოზიციის შეცვლა, ფიქრობენ, გამოწვეულია შეგნებით, რომ თუ გერმანია დანაწილდა, მაშინ სულ ველარათერს მიიღებენ მისგან.

საფრანგეთის ნაციონალისტები მოითხოვენ გერმანიისთვის ახალ სარეზერვუო პირობების წარდგენას, რომელთა შეუბრალელობაც საშუალებას მისცემს განაგრძოს ოკუპაცია.

ცნობება, რომ ოკუპაცია ქმნილ ოლქებში პრუსიის მოხელეებს არ დაუშვებენ თავის თანამდებობაზე და ყველა ადგილი შეესაბამებოდა მოკავშირეთა ადმინისტრაციის წარმომადგენლებით.

ინგლისის პრესა მოითხოვს ბალდინისაგან ინგლისის პოლიტიკის ჩამოყალიბებას.

გერმანიის ამბები მეტად აღუვებენ ინგლისის საზოგადოებრივ აზრს. ლონდონის გაზეთების კორესპონდენტები დარწმუნებული არიან, რომ ბერლინის მთავრობა ახლო მომავალში დაეცემა და ბავარიის გამოცხადდება მონარქია.

გერმანიის მთავრობამ წინადადება მისცა საფრანგეთს დაიწყოს ოფიციალური მოლაპარაკება

რუის ოლქში მუშაობის სრულიად აღდგენის შესახებ.

ბერლინში, საპარლამენტო წრეებში ხმები, რომ ბავარიის პრემიერი კნლინგი თავს ანებებს თანამდებობას და პრემიერად ინიშნება კარია.

ბავარიის მთავრობის ბრძანებით აკრძალულია კომუნისტებისა და სოციალ-დემოკრატების თავდაცვის ორგანიზაციები. პროლეტარული რაზმები ვალდებული არიან ჩააბარონ იარაღი. პროლეტარული ორგანიზაციები მონაწილეობა სიკვდილით ისჯება.

საქსონიაში ფაშისტთა კავშირის „ფოლადის ჩაქვანი“-ს წევრები თავს იყრიან მაგდებურგში, სადაც ცალ-ცალკე რაზმებით მიემგზავრებიან ბავარიისში.

ბავარიის სოციალ-დემოკრატების აზრით, ბერლინისა და საქსონიის სოც-დემოკრატების შიში, ბავარიის ამბების გამო, ნადრეგია. თავდაცვის რაზმების დაშლის ცდასაც გულგრილად უყურებენ ისინი.

შტრეზმენის კაბინეტის მდგომარეობა უფრო და უფრო კრიტიკული ხდება. სახალხო პარტია რეისტრატში თხოულობს მთავრობაში ნაციონალისტების შეყვანას. გარდა ამისა იგივე პარტია თხოულობს მიექცეს მთავრობას უფლება დამოუკიდებლად გადასწყვიტოს პოლიტიკური, ეკონომიური და ფინანსური საკითხები, რეისტრატის დიპლომატიის 1924 წ. 31 მარტამდე, საშუაო დღის გიდიდებას მრეწველობაში და უმუშევართათვის დახმარების შეცვლას სახელმწიფო დაზღვევით.

სოციალ-დემოკრატული ფრაქცია მხარს უჭერს მთავრობისათვის მხოლოდ ფინანსურ საკითხების გადაწყვეტის უფლების მიცემას, დანარჩენი მოთხოვნებიანი კი სახალხო პარტიისა უარყოფს. ამის გამო სახალხო მემორანდუმის მიმსტრი, სახალხო პარტიის წევრი რაუმერი დემონსტრაციულად გადადგა.

სოციალ-დემოკრატმა როზენფელდმა მემარცხენე ფრთის სახელით წინადადება შეიტანა სოც-დემოკრატების კომუნისტებთან თანამშრომლობის შესახებ; უმრავლესობამ ეს წინადადება უარყო.

უცხოეთი

პრაგა. (ჩეხო სლავია). პარლამენტის მოწვევა გადაიღო ნოემბრისათვის.

მანჩესტერი. შაბათს ვენის მიდამოებში დიდი შეტაკება მოუხდათ ფაშისტებსა და სოციალ-დემოკრატებს.

პარიზი. ესპანეთის გაერთიანებული მწარმოებლები თხოულობენ უცხო სახელმწიფოებთან, და კერძოდ საფრანგეთთან, დადებულ სავაჭრო ხელშეკრულებების დარღვევას.

ნიუ-იორკი. ვაშინგტონის მთავრობა არკვევს ოსმალების ზღვებიდან ამერიკის გემების დაბრუნების საკითხს.

პეკინი. ჩინეთში მდინარე ანგტოეს რაიონში ჩინეთის ჯარსა და უცხოელ სამხედრო გემებს მოუხდა შეტაკება მიზეზი შეტაკების ის არის, რომ სასახლო გემები ჩინეთში ემბროლო პარტიებს აწვიდნენ სამხედრო მასალას.

ქაბული. სრულიად ინდოეთის ეროვნულ კონგრესულ მთავრობის შეთანხმებას ინდო-მუსულმანთა

საკითხში. შეთანხმება ითავისწინებს სამოქალაქო რაზმების ბოიკოტს, რომლებიც ხელს უწყობენ ეროვნულ შულს.

დადგენილება ინგლისის საქონლისათვის ბოიკოტის გამოცხადების შესახებ, მიღებულია ხმის დიდი უმეტესობით.

ბერლინი. მადრიდიდან მიღებულ ცნობებით, ესპანეთის მთავრობამ გააუქმა მიღეს ესპანეთში მუნიციპალიტეტები, რომელნიც შეეცვლილი იქნებოდა ვაჭარ-მრეწველთა წრეების წარმომადგენლებთან შედეგად განსაკუთრებულ ორგანიზაციაში.

ვენა. სამხრეთ-სლავიაში გადასულმა ქოლოროვმა და დემოკრატმა განაცხადეს, რომ ბოლშევიკების მოძრაობა დამარცხდა ქალ. სოფლის რევოლუციის ერთ-ერთი წევრის ლაბატის გამო, რის შემდეგაც სოფიაში გამოსვლა ვეღარ მოხერხდა.

ვენა. სამხრეთ-სლავიიდან მიღებულ ცნობით, ქალ. ფერდინანდისა, ბერკოვიცისა და ბელოგრადაციის აღების დროს მკვლელობის ჯარის კაცებმა

მოკლეს 3,000 აჯანყებული ოჯახებიანად. ვილინი მოკლეს 1.000 ტყვე, 2,000 ალყა შემორტყმული ლტოლვილი დახვრიტეს სერბეთის საზღვრის ახლოს.

იმავე ცნობებით, რუმინეთმა განაცხადა, რომ რუმინეთში გადასულ ბოლშევიკთა ყველა კომუნისტ-ლტოლვილს გადასცემს ბოლშევიკთა.

„როსტას“ კორესპონდენტმა ვენაში ნიშიდან მიიღო კოლაროვისა, დმიტროვისა და სხვების მიმართ.

ახალი ამბები

— **ელექტრო მანქანის შექმნა.** ტვ. აღმასკომმა დაადგინა ქალაქის საქირობისათვის შეიქმნოს აქციონერულ საზოგადოება „ტალის-დიზელი-საგან“ ელექტრო მანქანა.

— **გერმანიის მუშების სასარგებლოდ.** საფიქრო სინდიკატმა მოაწყო სალამო რომლის შემოსავალიც გადაიღო ხსენებულ მუშების სასარგებლოდ.

— **წადგების დასახვევები სახლები.** წელს წადგების დასახვევები სახლში დაიწყო სულ 600-ზე მეტმა მუშა-მოსამსახურებმა. აღნიშნული სახლი ფრანგულ დაქვათა მუშათა საზოგადოების მიერ დაიწყო.

— **პროვინციის განათლების განყოფილება-სა საზოგადოების საინსტრუქციო განყოფილებამ** შეამდგომოდა აღიარა გან. სახ. კომისარიატის წინაშე, რათა მის განკარგულებაში გადაეცემა იქნეს სპეციალური ფონდი პროვინციის გან. განყოფილებათა საზოგადოებით.

— **საქ. განათლების მუშაკთა სახლი.** განათლების მუშაკთა კავშირმა დაადგინა რეორგანიზაცია „რუსეთის განათლების მუშაკთა სახლის“ ხსენებულ სახლს დღეიდან დაერქვა სრ. საქ. განათლების მუშაკთა სახლი.

— **მასწავლებელთა საზოგადოება გადასამზადებელი კურსები.** განათლების კომისარიატის მიერ რესპუბლიკის 17 მხარეში მოეწყო მასწავლებელთა მოსამზადებელი კურსები, რომელიც დაამთავრა 200 მასწავლებელმა.

— **საქვიმო დახმარების შესახებ** შრ. სახ. კომისარიატმა დაამტკიცა სოც. დაზღვევის სამართველოს მიერ შემუშავებული დადგენილება დამზღვევი კასის მონაწილეობით წევრთა საქვიმო დახმარების შესახებ.

— **ქართლის რაიონის დამზღვევ კასის რევიზია.** სოციალურ დაზღვევის მთავრობამ სამართველომ ქართლის რაიონის კასების საზოგადოებით გაზაზვანა ინსტრუქტორები.

— **შკოლების მშრომელ ბავშვებისათვის** მედიკო-სანიტარულ შრომის კავშირის ადგილობრების პასუხისმგებელ მდივნების თათბირმა დაადგინა მონაწილეობა მიიღოს იმ კომისიაში, რომელსაც დაავალებული აქვს შრომის შკოლაში პროფკავშირის შეილების მიღება.

— **სოც. დაზღვევის ორგანოთა ყრილობა** ოქტომბრის უკანასკნელ რიცხვებში მოხდება სოც. დაზღვევის ორგანოთა ყრილობა საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირის მაშტაბით.

ყოველი ჩვენი ნაკლის, შეცდომის, ან განზარაბის ჩვენთვისვე განმარტება ჩვენ უნდა გვახარებდეს თუ კი ჩვენ სურვილი გვაქვს შეცდომათა გამოსწორების. მხოლოდ ამ მხრივ გვიღობა ჩვენ ისევე უფრო ჩვენს წარსულს, რომ წარსულის მუშაობამ იმედი კი არ ჩავიკლას, არამედ გვახალისოს და მეტი ენერგია მოგვეცეს საშუაოდ.

დანაშაულობა იქნებოდა არ ავეწესება, რომ ამხ. ო. ბ.—ს წევრები საერთოდ მეგობრული ტონით იყო დაწერილი. კიდევ მეტი: ზოგიერთი კორიკის მიზანია მოწინააღმდეგე მოქალაქე და მოიპრობი, ზოგი კი ცდლობს კრიტიკით მიიზნოს და დაიმეგობრო. ამ უკანასკნელი აზრით არის გამსჭვალული ო. ბ.—ის წერილები.

აქედან აშკარაა, ამხ. ო. ბ. ჩვენ ნდობის თვალთ გვიქვირის, ჩვენში მიიზნა ისეთი ძალები, რომელთაც საერთო საქმისათვის სარგებლობის მოტანა შეუძლიათ.

განა ამბე მეტი რა უნდა გვიწოდებოდა? კომუნისტური პარტია ბატონი პარტიაა, გამარჯვებული, წელმომაგრებული, ხოლო ო. ბ. კი გვეუბნება: „ძველი უთანხმოების გაღრმავებას კი არ უნდა შეუდგეთ, არამედ, პირიქით, რაც შეიძლება ახლო უნდა მიხვედეთ...“ და სხვა.

ჩვენ რომ კომუნისტური პარტიის წევრობა ლულა-ქაბაბის ქამად მიგაჩვენოს—კი ხანა ადგებოდი და მუხლ-მოდრეკით შეგებეწეობდი; ძლიერნი ქვეყნისანრო, მოიდეთ მოწყალეობა და მიგვიდეთ თქვენს ნათესაყულად—თქო! მაგრამ ჩვენ ძლიერ კარგად ვიცით პარტია, მისი მიზანია, მისი სტრატეგია. კომუნისტური პარტია სამსოფლო პარტიაა და სათანადო მოზადება, განმტკიცება, სულიერად და ხორციელად პარტიის პრინციპების შეთვისება, მისით გამსჭვალვა, მისთან შერება მოგვეცეს გარანტიას, რომ ჩვენდამი არსებული ნდობა გაავამართლოთ.

მავროდ თუ ამას არ ჩავდივართ იმით კი არა, რომ კომპარტიასთან ერთად არ გვანტერებებს საერთაშორისო რევოლიუციაც, საბჭოთა წყობილება და სოციალისტური იდეა, არამედ მთელი ჩვენი ენერგიით ვიმუშავებთ ყველა ამგობისათვის, როგორც კი ჩვენი სუსტი ძალა, ცოდნა და გამოცდილება შეგებებინებს.

კომპარტიის მთელი იდეური და პრაქტიკული მუშაობა ჩვენს შორის სამარეს კი არ სთხრის, არამედ გვაახლოვებს. ხოლო, ჰირი და რეაქცია რომ კომპარტია არ არის განა ეს ენლა ყველასათვის არ

ერთგულნი ვიყავით, სადაც მიხვეწებიან, რომ მთავრობა აჯანყების ჩაქრობის უნდად ჯაფრს ყრილობის მშვიდიანდ მცხოვრებობით, აჯანყებული ოჯახებს ხოცავს, ურეალურ სილამაზეებს ხელს და დღეშია ელის ქვეყანის.

დღეშია პარტიის წევრებს ასეთი შეტაკების წინააღმდეგ და მოუწოდებს საზოგადოებრივ აზრს, გამოეჭეპოს დანაგრულთ.

— **დეზულების დამტკიცება** შრ. სახალხო კომისარიატმა დაამტკიცა დეზულება დამზღვევ კასების საკონტროლო კომისიის შესახებ.

— **ცხრა წლიანი სკოლის რესპუბლიკეში** განათ. სახ. კომისარიატმა სკოლის რეფორმის შემდეგ შეიმუშავა ცხრა-წლიანი სკოლის ცხრილი რომელიც უნდა იყოს რეალურ სასწავლებლის ტურსებს.

— **ცეცხლის გაჩენა** 2 ოქტომბრს ცეცხლი გაუჩნდა სტეუო ტრესტის საწყობს, რომელიც მოსამსახურების მიერ იქნა ჩაქრობილი.

— **შრომის ბირჟა.** 3 ოქტომბრს შრომის ბირჟაში აღრიცხვა გამოცხადდა 433 უმუშევარი ახლად ჩაეწერა 149 უმუშევარი საშუაოზე გაიგზავნა 64 უმუშევარი.

— **ვალუტის კურსი.**
4 ოქტომბერი.

ჩერვონეცი	54,800,000 მ.
სტერლინგი ეფექ.	48,100,000 „
ჩეკი.	46,000,000 „
დოლარი ეფექ.	11,200,000 „
ჩეკი.	10,400,000 „
სამალური ლირა	6,500,000 „
საბჭოთა ფული	18,000 „

პარტიაში

საქართველოს მემარც. სოც.-ფედ. სარეგოლ. პარტიის ზუგიდის სამხარო კომიტეტი ამით აცხადებს თავის წევრთა საყურადღებო, რომ ა. წ. 9—სექტემბრამდე გაცემული ყველა მანდატი გაუქმებულია ითვლება და მოხდება წევრთა ხელახალი რეგისტრაცია.

ამხანაგებს ევალებათ გამოცხადდნ ახალი მანდატების მისაცემად სამხარო პარტი ბიუროში, სენაკის ქუჩა № 7 სალამის 4 საათიდან 7 საათ. ვინც არ გამოცხადდება აღნიშნულ ვადამდე გამოირიქულ იქნება ორგანიზაციიდან.

სამხარო კომიტეტი.

დღეს, ამა ოქტომბრის 5-ს სალამის 7 საათზე მე-4 რაიკომის ოთახში (კეცხოველის ქ. № 1) დაინიშნულია მე-4 რაიონული კომიტეტის სხდომა. განსახილველია მეტად სასწრაფო საკითხები. რაიკომის წევრები აუცილებელი უნდა გამოცხადდნ სხდომანზე.

მე-4 რაიკომის მდივანი აკ. სირაძე.

ისტორიული აღილები და ჟორდანის ციხე

უკანასკნელი პასუხი ამხ. ო. ბ.—ს.
ამომხენ, პრესა მეათე სამეფოაო. საესებით ვეთანხმებით ამ დებულებას. „სოციალისტური უწყება“ და ყველა თეთრგვარდიელი ქურთულ-გაზეთი სისტემატიურად გაჰყვის, რომ საბჭოთა ხელისუფლებამ ჩააკლა პრესა, ყურადღებას არ აქცევს კრიტიკას, სიტყვას, მწერლობას. თეთრგვარდიელთა ამ ყიყინაში დიდი სიყალბეც არის და ამავე დროს სიმართლეც.

სიყალბე იმაში მდგომარეობს, რომ არ არის მართალი, თითქოს საბჭოთა წყობილება მწერლობას ყურადღებას არ აქცევდეს. პირიქით საბჭოთა წყობილება ძალიან დიდ ყურადღებას აქცევს მწერლობას, რის მიზანდებელია მოსკოვის გოსსინტრატის, რომლის მავგარი არც ერთ ბურჟუაზიულ სახელმწიფოს არ მოეპოვება, თუმცა ესეიერ კულტურტრეგერებად გვევლინებიან ყოველგან. მაგრამ რა მწერლობას აქცევს ყურადღებას?—სოციალისტურს, კარლოს მარქსის სახელობის მუზეუმის ხელმძღვანელმა, ამხ. როზანოვმა გამოსცა მოკლე ანგარიში ხსენებული მუზეუმისა, საიდანაც ყველა ხედავს, რომ მსოფლიოში არსად იმდენი მასალა არ მოიპოვება მარქსისტული და საზოგადოდ სოციალისტური მოძრაობისათვის, რამდენიც საბჭოთა რუსეთში. რასაკვირველია საბჭოთა რუსეთი ბელგრადულ „როგოვ ერემიას“, პარიზულ „პოსლიდნე ნოვისის“ ან და ბერლინულ „როლ“-ისათვის სახალხო ქონებას ვერ დახარჯავს. განა ევროპის ემიგრანტები „სლავიანთა ბანაკის“. ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძის მემდინარე ანგარიშებს, ერობა და ქალაქის კავშირის კომბინაციებიდან მიღებულ თანხებს საბჭოთა პრესას უნაწილებენ?

დაიღ, მართალია საესებით, რომ საბჭოთა წყობილება რევოლიუციის მოწინააღმდეგეებისათვის არ არის ფინადაზად გადაშლილი. მის ებრძვიან ფიზიკურად, მატერიალურად, იდეურად. ყოველ მეგობრულ კრიტიკას კი საბჭოთა ხელისუფლება საესებით იღებს, ყოველ მუშკორს ანგარიშს უწყევს, პრესა საზოგადოებრივ კონტროლის უძლიერეს იარაღად არის მიიჩნეული.

ნუ დავგვემბეთ ლოურკატობას: მხოლოდ საბჭოთა წყობილების დროს მოიპოვა ეგრედ წოდებული ბულვარული პრესა, რაზედაც უამრავი ოქრო იხარჯებოდა ძველად და ირყენებოდა საზოგადოება.

ჩვენც ასე უყურებთ პრესას. ჩვენ გვიღობა პრესა საქმიანი მიზნებისათვის არსებობდეს და ხელს უწყობდეს აღმშენებლობითი მუშაობას. ჩვენ გვიღობა პრესამ საზოგადოებრივ ძალების გული სავსებით გადაშალოს და სიაშკარავეზე გამოიყვანოს მტერ-მოვარე.

ძნელი საქმეა! განა ჩვენში კი სათანადოთ აღმოვფხვრება ყოველივე კერძობითი, რომ საზოგადოებრივ ინტერესებს სათანადოდ ვემსახუროთ? იმდენად ცივი გონებისანი ვართ, რომ მომენტის სიანჩლემ არ გავგეტაცოს და მთავარი საქმე დავგავიწყოს? ავლაგამეთ კი ყოველთვის ჩვენს ტემერამენტს?

პრესის ხალხს ერთი დიდი ნაკლი აქვს, როგორც დიდი მასშტაბის ყოველ ინტელიგენტს: როგორც საზოგადოებრივ ცხოვრების დოქტორი იგი ყოველ მაჯისკემას ადვილად გრძნობს, განიცდის და წუთის ყოველ შემთხვევას ანგარიშს უწყევს, რამდენადმე ეჭვიმდებარება მას. ხშირად ეს კარგია, ხან კი ცუდი. აქედან გამოვლინარობს, რომ ინტელიგენტს მეტად მერყევი ელემენტია, ვიდრე მავს. ფიზიკურად მომუშავე, ესე იგი ინტელიგენტში მეტი ევოლიუციონური და პერტურბაციული ძაფებია გაბნეული, ვიდრე არა ინტელიგენტში. ეს ნაყოფია ინტუიტური შემოქმედების.

ამ მხრივ ტიპური მოვლენას წარმოადგენს ჩვენს მწერლობაში ნოე ჟორდანია. ვერ ნახავთ ერთ საკითხსაც, რომელზედაც ჟორდანის ერთი გარკვეული აზრი ჟონდეს. მთელი მისი შემოქმედება ფერიაა, ზღაპრული სურათებია, რომელიც მკითხველს ხან ცრემლს მოგვრის, ხან კი დაწვევს მრუშენდს, ხან წითელ სამოსელში გამოაწყობს, ხოლო ხან კიდევ ლურჯ ჩიტების სამოვლენლოში გადაიყვანს. არავინ ისე მსუბუქად არ ეპყრობოდა კალამს, როგორც ჟორდანია. მისა ცხაკაიამ დაახასიათა იგი, როგორც უდიდესი თორტინისტი. ჩვენს მწერლობაში ჟორდანია მთელი სკოლა შექმნა ოპორტიუნისტებისა და პარტიის მთელს მუშაობასაც ნიშანდობლივ თვისებად დაეტყო ოპორტიუნისტული სული.

როცა ამ წერილს ვწერთ ვცდილობთ ყოველ გარკვეულ მოვლენებს თავი დავაფიქთ და სრულიად ნორმალური პირობები შევქმნა, რომ სიღინჯით, სიწყნარით, ცივი ატმოსფეროთ ხელი შევეწყვიტო შეკუმშულ ჰაერის გაფანტვას, რომელიც ასე დაგვიმძიმე ამხ. ო. ბ.—ს.

განი პასუხი გ. ფ. რუჟილს

III საცდელ-საჩვენებელი მთლიანი შრომის... პრედაგოგიური საბჭო და კანცელარიის მო-

ყოფნა (ის ამ უკიდურეს გერმანიზმს მივლინებული... სახ. განთ. კომისიის მიერ) პრედაგოგიურ საბ-

ფიგურის სკიტი

პეტრე დიდის დროიდან დაარსდა რუსეთში... საშუალო საექიმო პერსონალი, რომელსაც რომა-

1) დახურულიყო მაშინდელი საფერწო სს-... წავლენები.

მაგრამ კულტურის საერთო განვითარებამ მის... წაუყენა ზედმეტი მოთხოვნები; გადასვლა უზრა-

2) კონფერენციამ მიანდო კავშირის საბჭოს... არსებობისათვის მოგოვებინა უფლებები თავისუ-

ამისათვის დასჭირდა სახელმწიფოს სპეციალ... ლური სკოლების დაარსება, რომელიც თან და

ამოქმედდა უზრუნველყოფის მიზნით... მისი უფლებები და სხვა ამ გვარს.

ამავე წინადადებას საკითხი—არაიან თუ არა სა... ქირონი ექიმის თანაშემწეები. ჩემის აზრით საკი-

ამოქმედდა უზრუნველყოფის მიზნით... მისი უფლებები და სხვა ამ გვარს.

ამავე წინადადებას საკითხი—არაიან თუ არა სა... ქირონი ექიმის თანაშემწეები. ჩემის აზრით საკი-

ამოქმედდა უზრუნველყოფის მიზნით... მისი უფლებები და სხვა ამ გვარს.

ამავე წინადადებას საკითხი—არაიან თუ არა სა... ქირონი ექიმის თანაშემწეები. ჩემის აზრით საკი-

ამოქმედდა უზრუნველყოფის მიზნით... მისი უფლებები და სხვა ამ გვარს.

ამავე წინადადებას საკითხი—არაიან თუ არა სა... ქირონი ექიმის თანაშემწეები. ჩემის აზრით საკი-

ამოქმედდა უზრუნველყოფის მიზნით... მისი უფლებები და სხვა ამ გვარს.

ამავე წინადადებას საკითხი—არაიან თუ არა სა... ქირონი ექიმის თანაშემწეები. ჩემის აზრით საკი-

ამოქმედდა უზრუნველყოფის მიზნით... მისი უფლებები და სხვა ამ გვარს.

ამავე წინადადებას საკითხი—არაიან თუ არა სა... ქირონი ექიმის თანაშემწეები. ჩემის აზრით საკი-

ამოქმედდა უზრუნველყოფის მიზნით... მისი უფლებები და სხვა ამ გვარს.

მეორე ნახევარს იგივე ბედი ეწვია, რაც სხვა მრ... ვალ მუშათა-მოთხოვნებებს. გაიყინა დამფუძნ-

შემდეგ გვიხარს უნივერსიტეტის სწავლულთა კო... ლეგამ: თქვენ ნება მოგვეცით უნივერსიტეტში შე-

ამ გარემოებაში მიხარა ჩვენმა საკითხმა სა... ბჭოთა ხელისუფლებამდე, ახლა კიდევ წამოიჭრა

შემდეგ გვიხარს უნივერსიტეტის სწავლულთა კო... ლეგამ: თქვენ ნება მოგვეცით უნივერსიტეტში შე-

საინტერესოა ვინ იყო ასეთი პიროვნება, თუ... დაწესებულება, რომელმაც ასე ადვილად გადაწყვი-

შემდეგ გვიხარს უნივერსიტეტის სწავლულთა კო... ლეგამ: თქვენ ნება მოგვეცით უნივერსიტეტში შე-

ჩამოვიდნენ პროვინციიდან ამხანაგები, რო... მელთაც შემთხვევით შეგვხვდა კავშირის გამგეობის

შემდეგ გვიხარს უნივერსიტეტის სწავლულთა კო... ლეგამ: თქვენ ნება მოგვეცით უნივერსიტეტში შე-

სრ. სპ. კოპუნალურ მუხრანოვის განყოფილების გაგებით გე-2 პრილოგა

(28 სექტემბრის დღის ხელმოც). სხდომის მსინე... შინაგან საქმეთა სახალხო კო-

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

ეგება უმთავრესად რევოლუციის შემდეგ... როგორ შეიცვალა მისი მუხლები დაწესებულ

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

— ფაქტები! — იძახის ამხ. ი. ბ. სწორედ ჩვენ... ფაქტები გვიჩვენებს, მაგრამ, საუბედუროდ, ამხ. ი.

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

ი. ბ. სწორს. მომავალ სიტყვა-სიტყვით, ხაზ... გასმით და სათანადო ნიშნებით, როგორც ეს ი.

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

აი ი. ბ. — ის მთელი ციტატა ვინ შეიტანს... ექვს, რომ ციტატა სინამდვილეს არ შეეფერება?

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

ეს ციტატა ერთი ისტორიული ადგილთაგანია... ქართულს მწერლობაში, ოთხჯერ იგი უარყო თე-

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

ამის შესახებ. აქ ძლიერ საინტერესოა არჩილს... დილის ყური დაუღლოთ: „საქართველოს“ დასაფასე-

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

და ეს პასუხი დღესაც დაურღვეველი რჩება... და ეს პასუხი დღესაც დაურღვეველი რჩება.

როგორც შინაგანი ისე გარე მტერი, როდენაც... განვლილ სამხრეთ კომუნის დრომ და როდენ-

